בעזהשי"ת

קוּנְטְרֵס

וָואס אִיז גֵייעֶם ?!

וָואס דָאס אִיז אַ וואוּנְדֶערְלִיכֶע שִׁיעוּר אַרַיינְצוּבְּרֶענְגֶען אִין אוּנְז דִי רֵיינֶע אוּן קְלָארֶע אֱמוּנָה אִין בַּאשֶׁעפֶער, וִוי אוֹיךְ עֵצוֹת אוּן הִתְחַזְּקוּת וְוִיאַזוֹי אַדוּרְךְ צוּ גֵיין דֶעם לֶעבְּן בְּשָׁלוֹם.

פָארְגֶעלֶערְנְט דוּרְךְ

כְּבוֹד קְדוּשַׁת הָרַב הַצַּדִּיק מוֹהֲרָא"ש זי"ע

פַּרְשַׁת בְּרֵאשִׁית תשע"ג

גֶעבּוֹיעֶט אוֹיף דִי וֶוערְטֶער פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, אֲדוֹנֵינוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

אוּן אוֹיף דִי וֶוערְטֶער פוּן זַיין תַּלְמִיד, מוֹרֵינוּ הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ

רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

אוּן עֶס אִיז צוּזַאמְגֶעפְלָאכְטְן מִיט פְּסוּקִים פוּן תּוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים, אוּן מַאֲמָרִים פוּן אוּנְזֶערֶע הֵיילִיגֶע חֲכָמִים פוּן גְמָרָא אוּן מִדְרָשִׁים אוּן הֵיילִיגְן זוֹהַר.

עֶס אִיז גֶעבְּרֶענְגְט גֶעוָוארְן צוּם דְרוּק
דוּרְךְ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב - נוּא יָארְק יצ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש
וויליאמסבורג
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש
בארא פארק
4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש
קרית יואל
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש
קרית יואל
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש
בלומינגראוו
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש
מאנסי
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש
ירושלים
רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

היכל הקודש
בני ברק
רחוב ירושלים 2
052.760.5715

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב
212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212.444.9169

נדפס ע"י
קרן הדפסה
היכל הקודש
2623 State Route 52
Liberty, NY 12754
718.387.2691
www.BreslevCenter.com

וָואס אִיז נֵייעֶס?!

א.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם מִיר שְׁטֵייעֶן יֶעצְט אִין אַ אוֹיסְנַאם דֶערְהוֹיבֶּענֶע נַאכְט, דִי עֶרְשְׁטֶע לֵיל שִׁשִּׁי פוּן דֶעם יָאר, אוּן אַז מִיר וֶועלְן הָאבְּן דִי זְכִיָּה, וֶועלְן מִיר זוֹכֶה זַיין נָאךְ דָאס יָאר תשע״ג, צוּ דִי גְאוּלָה שְׁלֵימָה וָואס מִיר וַוארְטְן שׁוֹין אַזוֹי לַאנְג. אַזוֹי וִוי עֶס וֶוערְט גֶעבְּרֶענְגְט אִין זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ (פַּרְשַׁת וַיֵּרָא דַף קי״ט ע״א), אוֹיף דֶעם יָאר.

דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא זי״ע פְלֶעגְט נָאכְזָאגְן פוּן זַיין גְרוֹיסְן רֶבִּי׳ן, דֶער גְרוֹיסֶער מַגִּיד פוּן

מֶעזְרִיטְשׁ זי"ע: 'מֶען דַארְף לֶעבְּן מִיט דִי צַייט'. שְׁפֶּעטֶער הָאט דָאס דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא זי"ע מַסְבִּיר גֶעוֶוען, אַז דָאס מֵיינְט: מֶען דַארְף לֶעבְּן מִיט דִי וָואכֶעדִיגֶע סֶדְרָה. רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה זָאגְט (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, קְרִיאַת הַתּוֹרָה, הֲלָכָה ו'): יֶעדְן טָאג נֶעמְט חַיוּת פוּן אַ חֵלֶק פוּן דִי פַּרְשָׁה, דֶערְפַאר אִיז דִי פַּרְשָׁה אַיינְגֶעטֵיילְט אִין זִיבְּן חֲלָקִים, וַוייל יֶעדְן טָאג צִיעֶט חַיוּת פוּן זַיין חֵלֶק.

חַזַ"ל זָאגְן (בְּרָכוֹת ח ע"ב): **לְעוֹלָם יַשְׁלִים אָדָם פָּרָשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר וְכוּ'**, אַ מֶענְטְשׁ זָאל יֶעדֶע וָואךְ מַעֲבִיר סֶדְרָה זַיין דִי פַּרְשָׁה פוּן דִי וָואךְ. וֶוערְט גֶע'פַּסְקֶ'נְט אוֹיף דֶעם (שׁוּלְחָן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים, רפ"ה, סִימָן ג): **'מִיּוֹם רִאשׁוֹן וָאֵילַךְ חָשׁוּב עִם הַצִּיבּוּר'**, פוּן זוּנְטָאג קֶען מֶען שׁוֹין מַעֲבִיר סֶדְרָה זַיין דִי נֵייעֶ סֶדְרָה. וַוייל יֶעדֶער וָואךְ צִיעֶט זַיין חַיוּת פוּן דִי סֶדְרָה פוּן דִי וָואךְ, אוּן יֶעדְן טָאג עֶקְסְטֶער צִיעֶט זַיין חַיוּת פוּן זַיין חֵלֶק פוּן דִי פַּרְשָׁה, וֶועגְן דֶעם קֶען מֶען טְרֶעפְן אִין דִי פַּרְשָׁה פוּן יֶענֶעם טָאג, אַלֶע נֵייעֶס וָואס עֶס קוּמְט פָאר, אוּן דָאס אִיז דִי אִידִישֶׁע נֵייעֶס. אוּן

דָאס אִיז יֶעדֶעס יָאר נֵיי כָאטְשִׁיג מִיר הָאבְּן שׁוֹין זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ מְסַיֵּים זַיין גַאנְץ חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה, פוּן בְּרֵאשִׁית בִּיז לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, פוּן דֶעסְטְוֶועגְן אִיז דָאס יֶעדֶעס יָאר פְרִישׁ און נֵיי.

און אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְט אַז מֶען לֶערְנְט יֶעדְן טָאג חוּמָשׁ רַשִׁ״י מִיטְן תַּרְגוּם 'שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגוּם', אִיז דָאס אַ סְגוּלָה אוֹיף אֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים (בְּרָכוֹת שָׁם), און נָאכְדֶערְצוּ אַז מֶען לֶערְנְט רַשִׁ״י, אִיז דָאס אַ סְגוּלָה אוֹיף יִרְאַת שָׁמַיִם, אַזוֹי וִוי צַדִּיקִים הָאבְּן גֶעזָאגְט: דֶער רַמָ״א זָאגְט (שׁוּלְחָן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים סִימָן רפ״ה סִימָן ב): 'וִירֵא שָׁמַיִם יוֹצֵא יְדֵי שְׁנֵיהֶם', קוּמְט אוֹיס אַז אוֹיב מֶען לֶערְנְט רַשִׁ״י אִיז עֶס אַ סְגוּלָה אוֹיף יִרְאַת שָׁמַיִם. אוֹיךְ פוּן הֵיילִיגְן בֶּעלְזֶער רָב רֶבִּי יִשָּׂכָר דוֹב זי״ע, זָאגְט מֶען נָאךְ, אַז עֶר הָאט גֶעזָאגְט: 'אִין דֶעם טָאג וָואס מֶען לֶערְנְט חוּמָשׁ רַשִׁ״י, וֶועט מֶען נִישְׁט זִינְדִיגְן'.

ב.

דֶער עִנְיָן פוּן זִיךְ בַּאנֵייעֶן שְׁטֶענְדִיג הָאבְּן מִיר מְקַבֵּל גֶעוֶוען פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ״ן סִימָן רמז): ׳חִידוּשׁ כָּמוֹנִי לֹא הָיָה בָּעוֹלָם׳, אַזַא חִידוּשׁ וִוי אִיךְ בִּין אִיז נָאךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעוֶוען אוֹיף דֶער וֶועלְט. אוּן אֵיינֶע פוּן דִי פְּשָׁטִים אוֹיף דֶעם אִיז, אַז דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף דֶער זַאךְ פוּן ׳הִתְחַדְּשׁוּת׳, שְׁטֶענְדִיג זִיךְ אוֹיפְצוּפְרִישְׁן אוּן בַּאנֵייעֶן. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ״ן, סִימָן שפד): נִישְׁט נָאר אַ תּוֹרָה אִיז בַּיי מִיר נֵייעֶס, נָאר אֲפִילוּ אַ וָואְרט בַּיי מִיר אִיז נֵייעֶס, אוּן נִישְׁט נָאר אַ וָוארְט נָאר אֲפִילוּ אַ אָטֶעם אִיז בַּיי מִיר נֵיי מַמָּשׁ. אוּן וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זָאל שְׁפִּירְן אַזַא חַיוּת, אַז אַ יֶעדֶע רֶגַע בַּאנֵייט עֶר זִיךְ, וָואלְט עֶר קֵיינְמָאל נִישְׁט אַרָאפְּגֶעפַאלְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, בָּשָׂר וְחָלָב, הֲלָכָה ד׳): רֶעדְט אַרוּם וִוי וַוייט אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ שְׁטֶענְדִיג מְחַדֵּשׁ זַיין, אוּן נִישְׁט קוּקְן אוֹיף וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען אוּן אוֹיף וָואס עֶס גֵייט זַיין, וַוייל יֶעדֶע

מִינוּט אוּן יֶעדֶע רֶגַע אִיז אַלֶעס אִינְגַאנְצְן נֵיי, בְּרֶענְגְט עֶר פוּנֶעם אֲרִ״י הַקָּדוֹשׁ (עֵץ חַיִּים, הֵיכָל אָדָם קַדְמוֹן, שַׁעַר א, עָנַף ה, דַף טו): דִי ווָאוּנְדֶער פוּן דֶעם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים, אַז יֶעדֶע סֶעקוּנְדֶע טוֹישְׁן זִיךְ אַלֶע וֶועלְטְן! [אִין אַ טָאג אִיז דָא פִיר אוּן צְוָואנְצִיג שָׁעָה, אִין יֶעדֶע שָׁעָה אִיז דָא זֶעכְצִיג מִינוּט, קוּמְט דָאס אוֹיס טוֹיזֶענְט פִיר הוּנְדֶערְט פֶערְצִיג מִינוּט, אִין יֶעדֶע מִינוּט אִיז דָא זֶעכְצִיג סְקוּנְדֶעס, קוּמְט אוֹיס אַז אִין אֵיין טָאג אִיז דָא זֶעקְס אוּן אַכְצִיג טוֹיזֶענְט אוּן פִיר הוּנְדֶערְט (86,400) סְקוּנְדֶעס! וָואס אִין יֶעדֶע סֶעקוּנְדֶע וֶוערְט דִי גַאנְצֶע בְּרִיאָה גֶעטוֹישְׁט.] אוּן דָאס אִיז וָואס עֶס שְׁטֵייט אִין תִיקוּנֵי זֹהַר (תִּיקוּן כב, דַף סה ע״א): ׳לְבוּשָׁא דְלָבִישׁ בְּצַפְרָא, לֹא לָבִישׁ בְּרַמְשָׁא׳, כַּבְיָכוֹל דִי לְבוּשִׁים וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער טוּט אָן אִינְדֶערְפְרִי, טוּט עֶר נִישְׁט אָן בַּיינַאכְט. [כָאטְשִׁיג עֶס אִיז נִישְׁט שַׁיָיךְ צוּ זָאגְן אַ לְבוּשׁ בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז דָאךְ נִישְׁט קַיין גוּף, אוּן הָאט נִישְׁט קַיין שׁוּם דְמוּת, אוּן מִיר הָאבְּן נִישְׁט קַיין שׁוּם הַשָּׂגָה וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז, וַוייל מִיר זֶענֶען גַּשְׁמִי, אוּן ווִי

קֶענֶען מִיר פַארְשְׁטֵיין רוּחְנִיוּת?! נָאר כְּדֵי מִיר זָאלְן קֶענֶען הָאבְּן עֶפֶּעס אַ יְדִיעָה אִין אֱלֹקוּת, בַּאנוּצְן מִיר זִיךְ מִיט אַזֶעלֶעכֶע לְשׁוֹנוֹת.]

קוּמְט אוֹיס אַז דִי גַאנְצֶע בְּרִיאָה וָואס מִיר זֶעהְן, וָואס דָאס הֵייסְט 'עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה', דִי גַאנְצֶע גְלָאוֹ"בּ וָואס בַּאשְׁטֵייט פוּן זִיבְּן בִּילְיָאן מֶענְטְשְׁן, מִיט לֶענְדֶער אָן אַ שִׁיעוּר, מִיט אַלֶע סָארְטְן חַיּוֹת, אוּן בִּילְיֵ בִּילְיַארְדְן בֵּיימֶער מִיט בְּלֶעטֶער, וָואס קַיין אֵיין בְּלֶעטְל זֶעהְט נִישְׁט אוֹיס וִוי דֶער צְוֵוייטֶער, מֶען קֶען זִיךְ נִישְׁט פָארְשְׁטֶעלְן דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, נָאכְדֶעם דִי גְרָאזֶעלֶעךְ, פוּן דִי גַאנְצֶע כַּדוּר הָעוֹלָם, וָואס קַיין אֵיינְס זֶעהְט נִישְׁט אוֹיס וִוי דִי אַנְדֶערֶע, וָואס דָאס אִיז מוֹרָא'דִיגֶע 'נִפְלָאוֹת הַבּוֹרֵא', אוּן וַוייטֶער וָואס מִיר זֶעהְן, דִי זוּן מִיט דִי לְבָנָה, מִיט בִּילְיֵ בִּילְיָאנֶען שְׁטֶערְן, וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער כַּבְיָכוֹל הַאלְט חֶשְׁבּוֹן, אוּן גֶעט אַ נָאמֶען פַאר יֶעדְן אֵיינְצִיגְן שְׁטֶערְן, אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (תְּהִלִּים קמז, ד): 'מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא', אוּן דָאס אִיז נָאר וִויפִיל דֶער מֶענְטְשׁ קֶען זֶעהְן, אוּן

אֲפִילוּ אִין דֶעם הָאבְּן מִיר נִישְׁט קַיין הַשָּׂגָה, אַזוֹי וְוִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן רכה): אַז אַלֶעס וָואס דִי פָארְשֶׁערְס זֶענֶען פַארְנוּמֶען צוּ פָארְשְׁן אִיז נָאךְ קוֹים דִי אָנְפַאנְג פוּן דִי וֶועלְטְן, אוּן אֲפִילוּ בַּיי דֶעם זֶענֶען זֵיי גוּט צוּמִישְׁט, אוּן אִין קַבָּלָה וֶוערְט דָאס אַלֶעס אָנְגֶערוּפְן אִין אֵיין וָוארְט: 'עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה'. יֶעצְט שְׁטֶעלְט זִיךְ פָאר וָואס עֶס אִיז דָא אִין 'עוֹלָם הַיְצִירָה', דִי אַלֶע מַלְאָכִים וָואס אִיז נָאר דָא, וָואס מֶען קֶען אֲפִילוּ נִישְׁט רֶעדְן פוּן דֶעם, נָאכְדֶעם דִי הֶעכֶערֶע עוֹלָמוֹת 'עוֹלָם הַבְּרִיאָה' אוּן 'עוֹלָם הָאֲצִילוּת', וָואס דָאס אַלֶעס אִיז נָאר אַ לְבוּשׁ כַּבְיָכוֹל פַארְן אֵין סוֹף. [מִיר זֶענֶען קְלֵיינֶע מֶענְטְשֶׁעלֶעךְ, אוּן מֶען אִיז נָאר מְקַנֵא אַ צְוֵוייטְן, אוּן מֶען קְרִיגְט זִיךְ אַרוּם, אוּן וֶוען מֶען זֶעהְט אוֹיף דֶער עֶרְד אַ מוּרִישְׁקֶע, טְרַאכְט מֶען: עֶר אִיז נֶעבֶּעךְ אַ רַחֲמָנוּת, אַזוֹי קְלֵיינְטְשִׁיג, זָאגְט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ (מִשְׁלֵי ו, ו): לֵךְ אֶל נְמָלָה עָצֵל, גֵיי צוּ דִי מוּרִישְׁקֶע, אוּן לֶערְן זִיךְ פוּן אִיר. וַוייל אַ מוּרִישְׁקֶע וֶועט קֵיינְמָאל נִישְׁט טְשֶׁעפֶּענֶען יֶענֶעמְס אַ זַאךְ (דְבָרִים רַבָּה ה, ב).

וֶועֶן אִיךְ בִּין גֶעוֶועְן אַ אִינְגֶל הָאבּ אִיךְ דָאס גֶעוָואלְט בַּאטְרַאכְטְן, הָאבּ אִיךְ גֶעזֶעהְן וִוי מֶען גִיסְט אוֹיס וֵוייץ, אוּן אַ מוּרִישְׁקֶע קוּמְט אוּן כַאפְּט אַ וֵוייצְל, אוּן זִי טְרָאגְט דָאס, אִינְמִיטְן רוּהְט זִי זִיךְ אַלְץ אָפּ, אוּן זִי לֵייגְט אַרָאפּ דִי וֵוייץ, הָאט גֶעקֶענְט דוּרֶעכְגֵיין אֲפִילוּ הוּנְדֶערְט מוּרִישְׁקֶעס, אוּן וִוי נָאר זֵיי הָאבְּן עֶס גֶעגֶעבְּן אַ שְׁמֶעק אוּן גֶעשְׁפִּירְט אַז דָאס וֵוייצְל אִיז שׁוֹין אֵיינֶעמְס, הָאבְּן זֵיי דָאס אָפְּגֶעלָאזְט. אוּן אוּנְז דִי גְרוֹיסֶע בַּעֲלֵי שֵׂכֶל, אוּן גְרוֹיסֶע עוֹבְדִים, וְכוּ׳, וֶועְן עֶס קוּמְט יֶענֶעם אָפְּצוּטוּעֶן, פְּרֶעגְט מֶען נִישְׁט קַיין שְׁאֵלוֹת, אוּן שׁוֹין אָפְּגֶערֶעדְט פוּן נֶעמֶען יֶענֶעמְס גֶעלְט, רַחֲמָנָא לִצְלָן.]

פִּירְט דָארְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן אוֹיס, אַז פוּן דֶעם קֶען מֶען זִיךְ אַרוֹיס לֶערְנֶען דָאס עִנְיָן פוּן הִתְחַדְשׁוּת, וִוי וַוייט אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ מְחַדֵשׁ זַיין, כָאטְשִׁיג אַ מִינוּט פְּרִיעֶר הָאט עֶר גֶעטוּעֶן וָואס עֶר הָאט גֶעטוּעֶן, אִיז אָבֶער דִי יֶעצְטִיגֶע מִינוּט אוּן סֶקוּנְדֶע שׁוֹין אִינְגַאנְצְן נֵיי, אוּן אִיךְ בִּין שׁוֹין נִישְׁט דֶער זֶעלְבֶּער מֶענְטְשׁ, אָבֶער דָאס צוּ בַּאוַוייזְן אִיז

זֵייעֶר שְׁוֶוער, אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט אַז יֶעדֶער גֵייט אַרוּם צוּבְּרָאכְן אוּן צוּשָׁאסְן, אוּן עֶס גֵייט אַזוֹיפִיל אִיבֶּער, וָואס דָאס אַלֶעס נֶעמְט זִיךְ וַוייל עֶר שְׁפִּירְט זִיךְ שׁוֹין אַלְט אִין זַיין מַצָּב.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן נ"א): אַלְט טָאר מֶען נִישְׁט זַיין, נִישְׁט קַיין אַלְטֶער חָסִיד, נִישְׁט קַיין אַלְטֶער צַדִיק, נִישְׁט קַיין אַלְטֶער בַּעַל עֲבֵירָה, עֶס אִיז נִישְׁטָא אַזַא זַאךְ אַלְט; נָאר שְׁטֶענְדִיג נֵיי אוּן פְּרִישׁ. אוּן דָאס אִיז דֶער וֶועג וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אוּנְז אוֹיסְגֶעלֶערְנְט.

דֶער הֵיילִיגֶער מַלְבִּי"ם זי"ע אִיז קוֹדֶם גֶעוֶוען רָב אִין שְׁטָאט בוּקַארֶעסְט, אוּן דָארְטְן הָאבְּן דֶעמָאלְטְס גֶעווּאוֹינְט דִי גְרֶעסְטֶע לֵיצִים אוּן אַפִּיקוֹרְסִים, אִין עֶס פְּלֶעגְט דֶעמָאלְטְס אַרוֹיסְקוּמֶען דָארְט צְוֵויי צַייטוּנְגֶען, 'הַבּוֹקֶר' אוּן 'הַשַּׁחַר', וָואס הָאבְּן גֶעהֶעצְט אוּן לֵיצָנוּת גֶעמַאכְט פוּן אִידִישְׁקֵייט, אוּן פוּן דִי אֱמוּנָה רַחֲמָנָא לִצְלָן, אָבֶּער דֶער הֵיילִיגֶער מַלְבִּי"ם אִיז גֶעוֶוען אַ שְׁטַארְקֶע קֶעמְפֶּער קֶעגְן דִי אַלֶע זַאכְן, אוּן הָאט נִישְׁט נָאכְגֶעלָאזְט בְּשׁוּם אוֹפָן, פַּארְשְׁטֵייט

זִיךְ אַז מֶען הָאט אִים גֶע׳רוֹדֵפְ׳ט, וַוייל אַז אֵיינֶער ווִיל זִיךְ נִישְׁט בֵּייגְן, הָאט מֶען אִים פַּיינְט, אוּן מֶען רוֹדֵפְ׳ט אִים,

[אָבֶער דֶער דֶרֶךְ הָאבְּן מִיר מְקַבֵּל גֶעוֶוען פוּן דִי צַדִיקִים: בַּיי אִידִישְׁקֵייט אִיז נִישְׁטָא אַזַא זַאךְ, ווִי זִיךְ בֵּייגְן! דֶער הֵיילִיגֶער חַתַם סוֹפָר זי״ע הָאט אוּנְז גֶעלֶערְנְט (שַׁאֲלוֹת וּתְשׁוּבוֹת חַתַם סוֹפָר בְּכַּמָה מְקוֹמוֹת: אֹרַח חַיִּים סִימָן כ״ח; שָׁם סִימָן ק״ל; שָׁם סִימָן קמ״ח; אֶבֶן הָעֶזֶר חֵלֶק ב סִימָן כ״ט; וְעוֹד): **׳חָדָשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה׳**, מִיר הָאבְּן אַ אוֹיסְגֶעטְרָאטֶענֶעם וֶועג פוּן אוּנְזֶערֶע טַאטֶעס אוּן זֵיידֶעס, אוּן עֶלְטֶער זֵיידֶעס, אוּן אוֹיף דֶעם וֶועג דַארְף מֶען זִיךְ פִירְן, אוּן נִישְׁט גֵיין אוֹיף נֵייעֶ וֶועגְן רַחֲמָנָא לִצְלָן, אוּן דָאס אִיז גֶעזָאגְט גֶעוָוארְן אוֹיף יֶעדְן פְּרַט, סֵיי אִין לְבוּשׁ, סֵיי אִין אוֹיפִירוּנְג, אוּן סֵיי בַּיים זִינְגֶען, אוּן זִיךְ נִישְׁט אַיינְרֶעדְן אַז דוּרֶעךְ דֶעם וֶועט מֶען מְקַרֵב זַיין מֶענְטְשְׁן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, פַּארְקֶערְט, מֶען דַארְף זַיין שְׁטָאלְץ מִיט דִי צְוֵויי פֵּיאוֹת, אוּן דִי בָּארְד, וְכוּ׳.

דֶער גְרוֹיסֶער גָאוֹן רֶבִּי מֵאִיר שְׁפִּירָא זַצַ״ל, הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט פַאר זַיינֶע תַּלְמִידִים: מֶען זֶעהְט אַז אִין אוּנְגַארְן אִיז גֶעבְּלִיבְּן דִי אִידִישְׁקֵייט, וַוייל אִין פְּרֶעשְׁבּוּרְג אִיז גֶעוֶוען דֶער הֵיילִיגֶער חַתַם סוֹפָר זי״ע, אוּן עֶר הָאט גֶעמַאכְט אַ שְׁנִיט, אַז מִיט גֶעמֵיינֶע מֶענְטְשְׁן אוּן אַפִּיקוֹרְסִים הָאט מֶען נִישְׁט צוּ טוּעֶן, אוּן נִישְׁט אוֹיפְקוּמֶען מִיט נֵייעֶ וֶועגְן; נִישְׁט וַוייט פוּן ׳פְּרֶעשְׁבּוּרְג׳ אִיז דֶער שְׁטָאט ׳פְּרַאג׳, וָואס דָארְט הָאט מֶען יָא אָנְגֶעהוֹיבְּן מִיט פְּשָׁרוֹת, אִיךְ וֶועל נָאכְגֶעבְּן אַבִּיסְל אוּן דוּ וֶועסְט נָאכְגֶעבְּן אַבִּיסְל, – הָאט עֶר אוֹיסְגֶעפִירְט – אַז מֶען זֶעהְט אַז אִין פְּרַאג אִיז נִישְׁט גֶעבְּלִיבְּן דִי הֶמְשֵׁךְ פוּן אִידִישְׁקֵייט, נָאר אַלְטֶע מַצֵיבוֹת פוּן הוּנְדֶערְטֶער יָארְן צוּרִיק פוּן גְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל וָואס הָאבְּן דָארְטְן גֶעוואוֹינְט, אָבֶּער אִין פְּרֶעשְׁבּוּרְג הָאט זִיךְ יָא גֶעצוֹיגְן דֶער הֶמְשֵׁךְ פוּן אִידִישְׁקֵייט, דוּרֶעכְן הֵיילִיגְן חַתַם סוֹפָר זי״ע אוּן זַיינֶע תַּלְמִידִים, אוּן עַד הַיּוֹם וֶוער וֵוייסְט נִישְׁט פוּנֶעם הֵיילִיגְן חַתַם סוֹפָר, וַוייל אַז מֶען גֵייט מִיט תְּמִימוּת, אִיז מֶען מַצְלִיחַ, אַזוֹי וִוי דֶער טֶבַע פוּן אַ

אוּנְגַארִישֶׁער אִיד אִיז, אַז עֶר גֵייט גְרָאד, אוּן דָארְט הָאט מֶען מַצְלִיחַ גֶעוֶוען צוּ מַאכְן דֶער טֵיילוּנְג, אַז אוֹיבּ אִיז מֶען אַ נֶעעֶלָאג, הָאט מֶען מֶער גָארְנִישְׁט צוּטוּעֶן מִיט אִים.]

אַמָאל הָאט אַ אִיד גֶעטְרָאפְן דֶעם הֵיילִיגְן מַלְבִּי״ם דֶער דֶעמָאלְטְסְדִיגֶער רָב פוּן שְׁטָאט בּוּקַארֶעסְט, וִוי עֶר קוּמְט אַרָאפּ פַארְטָאגְס פוּן אַ הוֹיכְן גֶעבֵּיידֶע, בִּשְׁעַת זַיין פָּנִים אִיז אִינְגַאנְצְן רוֹיט אוּן פַארְפְלַאמְט, פְרֶעגְט אִים דֶער אִיד: וָואס אִיז גֶעשֶׁען? עֶנְטְפֶערְט עֶר אִים: קוּם מָארְגְן מִיט אַ הַאלְבֶּע שָׁעָה פְּרִיעֶר, וֶועסְט אַרוֹיף קוּמֶען מִיט מִיר אוֹיבְן אוֹיף דִי גֶעבֵּיידֶע, וֶועל אִיךְ דִיר זָאגְן. דֶער אִיד וַוארְט אוֹיס אוֹיף מָארְגְן, אוּן פַארְטָאגְס גֵייט עֶר אַרוֹיף אוֹיבְן צוּזַאמֶען מִיטְן רָב, אוּן עֶר זֶעהְט וִוי דֶער רָב שְׁטֵייט פַארְגַאפְּט אוּן קוּקְט וִוי אַזוֹי דִי זוּן קוּמְט אַרוֹיס אוּן שַׁיינְט צוּבִּיסְלֶעךְ אוֹיף, אוּן עֶר הֵייבְּט אָן צוּ טַאנְצְן אוּן צוּ שְׁפְּרִינְגֶען אוּן עֶר וֶוערְט פַארְפְלַאמְט, פְרֶעגְט אִים דֶער אִיד: רֶבִּי, וָואס אִיז גֶעשֶׁען?! זָאגְט עֶר אִים: זֶעהְסְט נִישְׁט דֶעם חֶסֶד פוּן בַּאשֶׁעפֶער, אַז דִי זוּן

שַׁיינְט אוֹיף צוּבִּיסְלֶעךְ?! וַוייל אַז דִי זוּן זָאל אוֹיפְשַׁיינֶען אוֹיף אֵיינְמָאל, וָואלְטְן מִיר אַלֶע בְּלִינְד גֶעוָוארְן חַס וְשָׁלוֹם, אוּן דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ בַּיינַאכְט, וֶוען עֶס וֶוערְט וֶוען אִין אֵיין מִינוּט פִינְסְטֶער, וָואלְטְן מִיר אַלֶע בְּלִינְד גֶעוָוארְן. אוּן וִוידֶער קוּק אִיךְ אוֹיף דֶעם חֶסֶד וִוי אַזוֹי דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער בַּאנַייט יֶעדְן טָאג דִי גַאנְצֶע בְּרִיאָה פוּן דָאסְנַיי, אַזוֹיוִוי מִיר זָאגְן בַּיים דַאוֶוענֶען: ׳**וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית**׳. זָאל אִיךְ נִישְׁט טַאנְצְן אוּן שְׁפְּרִינְגֶען פַאר אֵייבֶּערְשְׁטְן ?!

זֶעהְט מֶען פוּן דֶעם וִוי אַזוֹי אַ הֵיילִיגֶער מֶענְטְשׁ הָאט זִיךְ יֶעדְן טָאג מוֹרָא׳דִיג אוֹיפְגֶעפְּרִישְׁט אוּן בַּאנַייט, פוּן דֶעסְטְוֶועגְן הָאט מֶען אִים זֵייעֶר גֶע׳רוֹדֵפְ׳ט, אוּן מֶען הָאט אִים גֶע׳מַסֶרְ׳ט, אוֹיף אַזוֹי וַוייט אַז דִי רֶעגִירוּנְג הָאט אִים גֶעוָואלְט רַחְמָנָא לִצְלָן אוּמְבְּרֶענְגֶען, נָאר דֶער שַׂר רֶבִּי משֶׁה מַאנְטִיפְיוֹרִי זַ״ל הָאט גֶע׳פּוֹעֵלְ׳ט מִיט גֶעלְט בַּיי דִי רֶעגִירוּנְג, אַז מֶען זָאל אִים נִישְׁט הַרְגֶ׳ענֶען נָאר מֶען זָאל אִים אַרוֹיסְוַוארְפְן פוּן שְׁטָאט, אוּן עֶר הָאט זֵיי מַסְבִּיר

גֶעוֶועןּ אַז אַרוֹיסְוַוארְפְּןְ אִיז עֶרְגֶער וִוי הַרְגֶ׳ענֶען, וַוייל הַרְגֶ׳ענֶען הָאט עֶר נָאר אֵייןְמָאל צַעַר, אָבֶער אַ רָב אַז מֶען וֶועט אִים אַרוֹיסְוַוארְפְּןְ מִיט בִּזְיוֹנוֹת, וֶועט עֶר שׁוֹין הָאבְּןְ בִּזְיוֹנוֹת אַ גַאנְץ לֶעבְּןְ, אוּןְ אַזוֹי הָאט עֶר גֶערַאטֶעוֶועט זַיין לֶעבְּןְ, אוּןְ מֶען הָאט אַזוֹי גֶעטוּעֶן, מֶען הָאט אִים אַרוֹיסְגֶעוַוארְפְּןְ פוּןְ שְׁטָאט נֶעבֶּעךְ מִיט בִּיזֵי בִּזְיוֹנוֹת, עֶרֶב שַׁבָּת נָאכְמִיטָאג, כְּדֵי עֶר זָאל דַארְפְּןְ מְחַלֵל שַׁבָּת זַיין, [אַזוֹי וִוי דֶעם הֵיילִיגְןְ בַּארְדִיטְשׁוּבֶער רָב זי״ע הָאט מֶען אוֹיךְ אַרוֹיסְגֶעוַוארְפְּןְ פוּןְ פִּינְסְק עֶרֶב שַׁבָּת,] מֶען הָאט אִים אַרַיין גֶעזֶעצְט אִיןְ אַ מִיסְט וָואגְןְ, [אַזוֹי וִוי הַיינְט אַ גַארְבִּידְ״שׁ טְרָא״ק,] אוּןְ אוֹיבּ עֶס אִיז נִישְׁט גֶעוֶועןּ גֶענוּג, אִיז גֶעוֶועןּ דָארְטְןְ אֵיינֶער פוּןְ דִי עַשִׁירִים פוּןְ שְׁטָאט, מִיטְןְ נָאמֶען ׳זְשָׁאסֶעף׳, אַ גְרוֹיסֶער עַזוּת פָּנִים, קוּמְט עֶר צוּ, מִיט אַ חַזֶר׳ל, אוּןְ רוּפְט זִיךְ אָןְ: רֶבִּי, אִיר פָּארְט דָאךְ אַוֶועק יֶעצְט פַאר שַׁבָּת, דָא הָאט אִיר עֶפֶּעס צוּ עֶסְןְ אוֹיף שַׁבָּת! הָאט זִיךְ דֶער מַלְבִּי״ם אָנְגֶערוּפְןְ: יֶעצְט הָאסְטוּ שׁוֹין אִיבֶּערְגֶעצוֹיגְןְ דֶעם שְׁטְרִיקְל! עֶס הָאט נִישְׁט גֶענוּמֶען לַאנְג אוּןְ אַ

ווילְדֶער חַזִיר אִיז אַרוֹיסְגֶעקוּמֶען פוּן וַואלְד, אוּן עֶר הָאט נֶעבֶּעךְ פַארְצוּקְט פוּן אִים צְוֵויי קִינְדֶער, אוּן זֵיי צוּרִיסְן אוֹיף שְׁטִיקֶער אוּן נִישְׁט אִיבֶּערְגֶעלָאזְט אֲפִילוּ דִי בֵּיינֶער.

אוּן דָאס גֶעפוּנֶען מִיר בַּיי אַלֶע צַדִיקִים, אַזוֹיוִוי עֶס וֶוערְט גֶעבְּרֶענְגְט אִין דִי בְּרִיוו (סוֹף סֵפֶר נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ) וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אֶלְעָזָר פוּן לִיזֶענְסְק, שְׁרַייבְּט וָואס עֶר הָאט גֶעהֶערְט פוּן זַיין טַאטְן, דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי, רֶבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי״ע, אִיבֶּער דִי מַחְלוֹקֶת אוֹיפְן הֵיילִיגְן בַּארְדִיטְשׁוּבֶער רָב זי״ע וֶוען עֶר אִיז נָאךְ גֶעוֶוען רָב אִין זֶעלֶעכָאוו, שְׁרַייבְּט עֶר: דָאס אִיז נִישְׁט קַיין נֵייעֶ זַאךְ, אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט מֶען שׁוֹין אוֹיכֶעט גֶע׳רוֹדֵפְ׳ט, אוּן מֶען הָאט גֶעזָאגְט אוֹיף אִים וֶוען עֶס אִיז גֶעוָוארְן דֶער הוּנְגֶער אִין לַאנְד כְּנַעַן, אַז דָאס אַלֶעס קוּמְט וֶועגְן דֶעם ׳מִין׳. שְׁטֶעלְט אַייךְ פָּאר, אַבְרָהָם אָבִינוּ וָואס עֶר אִיז גֶעוֶוען דֶער ׳רֹאשׁ לְמַאֲמִינִים׳, עֶר אִיז גֶעוֶוען דֶער וָואס הָאט מְגַלֶה גֶעוֶוען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פַאר יֶעדְן אֵיינֶעם, זָאגְט מֶען נָאךְ אוֹיף אִים, אַז עֶר אִיז גָאר אַ מִין אוּן אַפִּיקוֹרָס?!

בִּשְׁעַת זֵיי זֶענֶען דִי מִינִים אוּן אַפִּיקוֹרְסִים. דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ נָאכְדֶעם וֶוען אַבִימֶלֶךְ הָאט זִיךְ אָנְגֶעטְשֶׁעפֶּעט אִין שָׂרָה וְכוּ׳, הָאט עֶר נָאךְ גֶעהַאט טַעֲנוֹת צוּ אַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית כ, ט–יא): וָואס הָאסְטוּ גֶעטוּהְן, הָאסְט גֶעבְּרֶענְגְט אוֹיף מִיר אַ גְרוֹיסֶע זִינְד! הָאסְט מִיר גֶעזָאגְט ׳אֲחוֹתִי הִיא׳, זִי אִיז מַיין שְׁוֶועסְטֶער?! אִין דִי צַייט וָואס עֶר אִיז דֶער מְנֻוָול, אוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט מוֹרָא גֶעהַאט אַז מֶען זָאל אִים נִישְׁט הַרְגֶ׳ענֶען, וַוייל עֶר הָאט גֶעזֶעהְן אַז עֶס נִישְׁט דָא דָארְט קַיין יִרְאַת שָׁמַיִם וְכוּ׳, אוּן נָאכְדֶעם וָואס דֶער בַּאשֶׁעפֶער הִיט אִיר אָפּ, אוּן עֶר בַּאקוּמְט זַיין עוֹנֶשׁ, שֶׁעמְט עֶר זִיךְ נִישְׁט צוּ קוּמֶען מִיט טַעֲנוֹת, אוּן זָאגְן אַז אַבְרָהָם אָבִינוּ אִיז גָאר שׁוּלְדִיג?! נָאר אַזוֹי גֵייט דָאס.

בַּיי אֵלִיָהוּ הַנָבִיא גֶעפִינְט מֶען אוֹיךְ (מְלָכִים א׳ יח, יז): אַחְאָב דֶער מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָאט אִים גֶעזָאגְט: ׳דִי בִּיזְט אַ עֹכֵר יִשְׂרָאֵל׳, דָאס זֶעלְבֶּע גֶעפִינְט מֶען אוֹיךְ אַז קֹרַח הָאט זִיךְ אוֹיפְגֶעשְׁטֶעלְט קֶעגְן זַיין אֵייגֶענֶעם רֶבִּי׳ן, וַוייל עֶר הָאט דָאךְ גֶעלֶערְנְט תּוֹרָה בַּיי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, אוּן דָא זָאגְט עֶר: מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט אַלֵיין

אוֹיסְגֶעטְרָאפְן דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה (יְרוּשַׁלְמִי סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק י, הֲלָכָה א), אוּן הָאט טַעֲנוֹת (בַּמִדְבָּר טז, ג): ׳וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קְהַל הֲוָיָ״ה׳, פַארְוָואס משֶׁה רַבֵּינוּ הַאלְט זִיךְ גְרֶעסֶער פוּן כְּלַל יִשְׂרָאֵל. אִין דֶער צַייט וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַלֵיינְס, אִיז מֵעִיד אוֹיף משֶׁה רַבֵּינוּ (בַּמִדְבָּר יב, ג): ׳וְהָאִישׁ משֶׁה עָנָיו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׳, משֶׁה רַבֵּינוּ אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער עָנָיו פוּן דִי גַאנְצֶע וֶועלְט. אוּן עֶר אִיז בַּיי זִיךְ גָארְנִישְׁט, דֶערְפַאר זָאגְן חַזַ״ל (יְרוּשַׁלְמִי סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק י, הֲלָכָה א; בַּמִדְבָּר רַבָּה יח, ד): קֹרַח אִיז גֶעוֶוען אַ מִין אוּן אַן אַפִּיקוֹרָס.

אוּן אַזוֹי הָאט מֶען גֶעמַאכְט לֵיצָנוּת פוּן אַלֶע צַדִיקִים אִין יֶעדְן דוֹר, אַזוֹי וִוי חַזַ״ל זָאגְן (מֶדְרָשׁ תַּנְחוּמָא תּוֹלְדוֹת, א): בַּיי אַבְרָהָם אָבִינוּ, אַז דִי לִיצָנֵי הַדוֹר הָאבְּן גֶעזָאגְט: ׳מֵאֲבִימֶלֶךְ נִתְעַבְּרָה שָׂרָה׳, דָאס אִיז נִישְׁט דַיין קִינְד סְ׳אִיז פוּן אֲבִימֶלֶךְ, וָואס דָאס אִיז דָאךְ מוֹרָא׳דִיגֶע בּוּשׁוֹת אַז מֶען זָאל אַזוֹי זָאגְן אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ, בִּיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעדַארְפְט מַאכְן אַז יִצְחָק זָאל אוֹיסְזֶעהְן פוּנְקְט וִוי אַבְרָהָם אָבִינוּ.

אוֹיךְ בַּיי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שְׁטֵייט (שְׁמוֹת רַבָּה נב, ב): דִי לֵיצָנֵי הַדוֹר הָאבְּן גֶעזָאגְט: בֶּן עַמְרָם וֶועט דֶען קֶענֶען אוֹיפְשְׁטֶעלְן דֶעם מִשְׁכָּן?! קוֹדֶם הָאט דָאךְ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אַ נָאמֶען, פַארְוָואס דַארְפְסְטוּ אִים רוּפְן בַּיים צְוֵייטְן נָאמֶען? [אַמָאל הָאט מֶען גֶערוּפְן דֶעם צְוֵייטְן נָאמֶען אוֹיפְן טַאטְן, 'בֶּן עַמְרָם'] וִוידֶער הָאט מֶען אִים חוֹשֵׁד גֶעוֶוען מִיט אֵשֶׁת אִישׁ, אַזוֹיוִוי דֶער תַּרְגוּם יוֹנָתָן זָאגְט אוֹיפְן פָּסוּק (בַּמִדְבָּר טז, ד): **'וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו'**, מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִיז גֶעפַאלְן אוֹיף זַיין פָּנִים. פוּן גְרוֹיס בּוּשָׁה. וַוייל מֶען הָאט אִים חוֹשֵׁד גֶעוֶוען רַחֲמָנָא לִצְלָן בְּאֵשֶׁת אִישׁ, מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים גֶעזָאגְט (דְבָרִים ה, כח): **'וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי'**, דוּ שְׁטֵיי דָא מִיט מִיר. אוּן אִיז גֶעוֶוען אִינְגַאנְצְן אָפְּגֶעשֵׁיידְט, אוֹיף אִים זָאל מֶען אַזַאנְס זָאגְן?! אוּן נָאכְדֶעם בַּיי דָוִד הַמֶלֶךְ הָאט מֶען גֶאמאכט פוּן אִים אַלֶע מִינֵי לֵיצָנוּת. אַזוֹיוִוי חֲזַ"ל זָאגְן (יְרוּשַׁלְמִי מַסֶכֶת שְׁקָלִים, סוֹף פֶּרֶק ב): **'אֵין לְךָ דוֹר שֶׁאֵין בּוֹ לֵיצָנִים וְאֵין לְךָ דוֹר כִּלְצָנֵי דָוִד'**, אִין דֶעם דוֹר פוּן דָוִד זֶענֶען גֶעוֶוען דִי גְרֶעסְטֶע לֵיצָנִים. אוּן דִי זֶעלְבֶּע

שִׂנְאָה אוּן לֵיצָנוּת קוּמְט פָאר אִין יֶעדְן דוֹר, אוֹיף דִי אֶמֶת׳דִיגֶע עֶרְלִיכֶע אִידְן, נָאר מִיט אַ אַנְדֶערְן שְׁלֵייעֶר. מֶען דַארְף אָבֶער וִויסְן אַז בִּזְיוֹנוֹת אוּן לֵיצָנוּת אִיז אַ בִּיטֶערֶער עֵסֶק, אוּן מֶען דַארְף זֵייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן נִישְׁט חַס וְשָׁלוֹם צוּ טְשֶׁעפֶּענֶען אָדֶער מַאכְן בִּזְיוֹנוֹת פַאר אַן עֶרְלִיכֶער אִיד.

ג.

אַזוֹיוִוי עֶס הֵייבְּט זִיךְ יֶעצְט אָן דֶער נֵייעֶם יָאר, אוּן מִיר שְׁטֵייעֶן פַּרְשַׁת בְּרֵאשִׁית, דַארְף מֶען זִיךְ אוֹיפְרִישְׁן, אוּן אָנְפַאנְגֶען פוּן יֶעצְט צוּ לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג חוּמָשׁ רַשִׁ״י מִיטְן תַּרְגוּם, אָנְהֵייבְּן לֶערְנֶען מִשְׁנַיוֹת אוּן גְּמָרָא כָאטְשׁ אַבִּיסְל, אָבֶער עֶפֶּעס מוּז מֶען לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג, אוּן עֶס אִיז נִישְׁטָא קַיין תֵּירוּץ: ׳אִיךְ קֶען נִישְׁט׳, וַוייל פּוּנְקְט אַזוֹי וִוי מֶען עֶסְט יֶעדְן אֵיינְצִיגְן טָאג פְרִישְׁטָאג, מִיטָאג אוּן נַאכְטְמָאל וְכוּ׳, אוּן מֶען לָאזְט זִיךְ נִישְׁט נַארְן, נָאר מֶען עֶסְט מִיט אַ גוּטְן אַפֶּעטִיט, אוֹיבּ אַזוֹי פַארְוָואס זָאל אַ מֶענְטְשׁ נִישְׁט לֶערְנֶען מִיט אַפֶּעטִיט, אַבִּיסֶעלֶע חוּמָשׁ, אַבִּיסְל מִשְׁנַיוֹת, אַבִּיסְל גְּמָרָא, וָואס דָאס אִיז

דִי עֶסְן פַאר זַיין נְשָׁמָה?! (עַיֵין לִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן ח'; שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן כ"ג). טַעֲנָה'ט אָבֶּער אַ מֶענְטְשׁ: אִיךְ פַארְשְׁטֵיי דָאךְ נִישְׁט וָואס אִיךְ לֶערְן?! וֶועגְן דֶעם הָאבְּן מִיר אַ דֶרֶךְ הַלִימוּד פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן ע"ו), וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי לֶערְנְט אוּנְז אוֹיס, אַז אַ מֶענְטְשׁ דַארְף נִישְׁט מֶער וִוי זָאגְן דִי הֵיילִיגֶע וֶוערְטֶער פוּן דִי תּוֹרָה אִין דִי רַייעֶ, אוּן זִיךְ נִישְׁט אָפְּשְׁטֶעלְן, אוּן מְמֵילָא וֶועט זִיךְ אִים צוּם סוֹף עֶפֶענֶען זַיין קָאפּ, אוּן עֶר וֶועט שׁוֹין פַארְשְׁטֵיין (עַיֵין שָׁם בַּאֲרִיכוּת).

בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן אִיז דֶער עִיקָר גֶעוֶוען צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה, (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן יז; יח; יט; כג; כח; כט; וְעוֹד הַרְבֵּה). אוּן אַזוֹי הֵייבְּט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אָן דִי עֶרְשְׁטֶע תּוֹרָה אִין זַיין סֵפֶר (לִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א', סִימָן א): 'דוּרְךְ דִי תּוֹרָה וֶוערְט נִתְקַבֵּל אַלֶע תְּפִלוֹת אוּן בַּקָשׁוֹת, וַוייל דִי תּוֹרָה אִיז מַמְשִׁיךְ אַ חֵן אוֹיפְן מֶענְטְשׁ' וְכוּ'. אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן יט): אֲפִילוּ דִי מֶענְטְשְׁן וָואס זֵיי לִיגְן אִין שְׁאוֹל תַּחְתִּית, אוּן זֶענֶען שׁוֹין אַיינְגֶעוואוֹינְט אִין זֵייעֶרֶע

עֲבֵירוֹת רַחֲמָנָא לִצְלָן, אוֹיבּ זֵיי וֶועלְן זִיךְ מַאכְן אַ קְבִיעוֹת יֶעדְן טָאג צוּ לֶערְנֶען אַזוֹיפִיל אוּן אַזוֹיפִיל, וֶועט דֶער כֹּחַ פוּן דִי תּוֹרָה זֵיי אַרוֹיסְנֶעמֶען פוּן שְׁאוֹל תַּחְתִּית.

אָבֶּער עֶס אִיז נִישְׁט גֶענוּג נָאר סְתָּם צוּ לֶערְנֶען דִי תּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה, נָאר מֶען דַארְף דָאס מְקַיֵים זַיין אוֹיךְ ! אוּן מֶען דַארְף קוּקְן בַּיי יֶעדֶע זַאךְ : אוֹיבּ אִיז דָאס פַארְבִּינְדְן מִיט תּוֹרָה, אִיז דָאס קְדוּשָׁה. אוּן אוֹיבּ אִיז דָאס נִישְׁט פַארְבִּינְדְן מִיט תּוֹרָה, אִיז דָאס טוּמְאָה, אוּן מֶען דַארְף פוּן דֶעם אַנְטְלוֹיפְן. וֶועגְן דֶעם אַז מֶען ווִיל זַיין אַ עֶרְלִיכֶער אִיד, דַארְף מֶען קוֹדֶם אַוֶועקְוַוארְפְן אַלֶע גוֹי׳אִישֶׁע מִנְהָגִים, אוּן אַלֶעס וָואס הָאט אַ שַׁייְכוּת מִיט גוֹי׳אִישְׁקֵייט.

ד.

דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה הֵייבְּט אָן דִי וָואךְ מִיטְן פָּסוּק: בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, חַזַ״ל זָאגְן (סַנְהֶדְרִין דַף צא ע״ב): ׳שָׁמַיִם׳ גֵייט אַרוֹיף אוֹיף רוּחְנִיוּת, וָואס דָאס אִיז דִי נְשָׁמָה, אוּן ׳אֶרֶץ׳ גֵייט

אַרוֹיף אוֹיף גַּשְׁמִיּוּת וָואס דָאס אִיז דֶער גוּף, אוּן דֶער זֶעלְבֶּער בַּאשֶׁעפֶער הָאט בַּאשַׁאפְן בֵּיידֶע, סַיי דִי גוּף אוּן סַיי דִי נְשָׁמָה. דִי נְשָׁמָה אִיז אַ חֵלֶק פוּן בַּאשֶׁעפֶער, וָואס יֶעדֶער אִיד הָאט אִין זִיךְ, נָאר פַארְוָואס שְׁפִּירְט עֶר דָאס נִישְׁט? וַוייל דִי גוּף פַארְדֶעקְט דִי נְשָׁמָה, בִּפְרַט אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט גֶעזִינְדִיגְט מִיט חַטֹּאות נְעוּרִים, אוּן מִיט אַלֶע שְׁמוּץ רַחֲמָנָא לִצְלָן, וֶוערְט זַיין נְשָׁמָה מֶער פַארְדֶעקְט. אַזוֹיוִוי דֶער זוֹהַר הַקָדוֹשׁ זָאגְט (פְּקוּדֵי דַף רל״ג ע״ב; פִּנְחָס דַף רכ״ז ע״א): אַז דֶער מֹחַ פוּן אַ מֶענְטְשׁ וָואס דָאס אִיז דִי נְשָׁמָה, אִיז אַזוֹיוִוי אַ נִיסֶעלֶע, וָואס דִי פֵּירִי פוּן אִינֶעוֵוייגִיג אִיז אַרוּמְגֶענוּמֶען מִיט אַ שְׁוֶוערֶע הַארְטֶע שָׁאלַאכְטְץ (קְלִיפָּה) פוּן דְרוֹיסְן, אוּן אַז מֶען וִויל דָאס עֶסְן דַארְף מֶען קוֹדֶם גוּט קְלַאפְּן אוֹיף דִי הַארְטֶע שָׁאלַאכְטְץ בִּיז מֶען עֶפֶענְט דָאס אוֹיף. דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ וִויבַּאלְד אַ מֶענְטְשׁ אִיז אַזוֹי פַארְגְרֶעבְּט אוּן פַארְשְׁמִירְט, זֶעהְט זִיךְ נִישְׁט אָן דִי נְשָׁמָה בַּיי אִים, אוּן וֶועגְן דֶעם אִיז אִים זֵייעֶר בִּיטֶער, אוּן עֶר פַאלְט אַרַיין אִין אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע מִדוֹת; אֵיינֶער פַאלְט אַרַיין

אִין מָרָה שְׁחוֹרָה אוּן עַצְבוּת, אֵיינֶער אִין אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע תַּאֲווֹת, אֵיינֶער מוּז רֶעדְן אַסַאךְ, אוּן אֵיינֶער אִין כַּעַס רַחֲמָנָא לִצְלָן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א׳, סִימָן ד): דִי פִיר תַּאֲווֹת קוּמְט פוּן דִי פִיר יְסוֹדוֹת וָואס יֶעדֶער מֶענְטְשׁ בַּאשְׁטֵייט פוּן דֶעם: 'עָפָר', 'מַיִם', 'רוּחַ', 'אֵשׁ'. דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ אִיז: 'עָפָר'-עֶרְד, וָואס דָאס אִיז דֶער עִיקָר פוּן אַ מֶענְטְשׁ, וָואס פוּן דֶעם קוּמְט אַז דֶער מֶענְטְשׁ אִיז בַּיי זִיךְ צוּבְּרָאכְן אוּן פוֹילֹ, אוּן לִיגְט אִין אַ דִיפְּרֶעשְׁ"ן, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א׳ סִימָן קפט). נָאךְ דֶער 'עֶרְד' קוּמְט 'מַיִם', וָואס פוּן דֶעם קוּמֶען אַלֶע תַּאֲווֹת רַחֲמָנָא לִצְלָן, סַיי תַּאֲווֹת נִיאוּף: אַז אַ מֶענְטְשׁ מוּז קוּקְן אוֹיף יֶעדֶע אִשָּׁה, אוּן אוֹיף אַלֶע שְׁמוּץ, אוּן קֶען זִיךְ נִישְׁט גֶענוּג אָנְזֶעטִיגְן רַחֲמָנָא לִצְלָן, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ תַּאֲווֹת אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה: אַז אַ מֶענְטְשׁ עֶסְט שְׁטֵייעֶנְדִיג, גֶעכַאפְּטֶערְהֵייט, אוּן פַארְגֶעסְט צוּ מַאכְן אַ פָאר-בְּרָכָה אָדֶער אַ נָאךְ-בְּרָכָה וְכוּ׳, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ דִי תַּאֲוָה פוּן גֶעלְט: וָואס אַ מֶענְטְשׁ אִיז נָאר פַארְנוּמֶען

מִיט גֶעלְט, אוּן זַיין גַאנְצֶע רֶעדְן אִיז נָאר פוּן גֶעלְט, אוּן נָאכְאַמָאל גֶעלְט וְכוּ׳. נָאכְדֶעם קוּמְט ׳רוּחַ׳: אַז אַ מֶענְטְשׁ מוּז הַאלְטְן אִין אֵיין רֶעדְן, אוּן עֶר רֶעדְט נֶעבֶּעךְ לָשׁוֹן הָרַע, רְכִילוּת אוּן לֵיצָנוּת, אוֹיף דֶעם אוּן אוֹיף יֶענֶעם, אוּן אוֹיף מֶענְטְשְׁן וָואס עֶר קֶען זֵיי נִיטְאַמָאל, אוּן וֶוער רֶעדְט נָאךְ אַז מֶען רֶעדְט אוֹיף אַן עֶרְלִיכֶען אִיד וָואס הָאט אִים גֶעהָאלְפְן אוּן אַרוֹיסְגֶענוּמֶען פוּן בְּלָאטֶע. אוֹיף רוּחַ קוּמְט ׳אֵשׁ׳: אַז עֶס בְּרֶענְט אִין אַ מֶענְטְשׁ דִי כַּעַס, עֶר אִיז אַ אוֹיפְגֶערֶעגְטֶער מֶענְטְשׁ, אוּן יֶעדֶע זַאךְ מַאכְט אִים נֶערְוֶועז, אוּן פִירְט זִיךְ אוֹיף מִיט אַ רְצִיחָה צְוִוישְׁן מֶענְטְשְׁן, בִּפְרַט אִין שְׁטוּבּ.

דָאס אִיז דִי פִיר יְסוֹדוֹת וָואס אִיז דָא אִין יֶעדְן מֶענְטְשׁ, נָאר מֶען דַארְף זִיךְ אוֹיסְאַרְבֶּעטְן, מֶען זָאל דָאס נוּצְן נָאר פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן. ׳אֵשׁ׳: מֶען זָאל בְּרֶענֶען צוּם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים. ׳רוּחַ׳: רֶעדְן נָאר צוּם בַּאשֶׁעפֶער. ׳מַיִם׳: מֶען זָאל גְלוּסְטְן מִיט אַ מוֹרָא׳דִיגֶע גְלוּסְטֶענִישׁ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן צוּ אַלֶע מִצְוֹות, הָאבְּן אַ תַּאֲוָה דוּרֶעךְ צוּ לֶערְנֶען גַאנְץ תְּנַ״ךְ,

גַאנְץ שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, גַאנְץ תַּלְמוּד בַּבְלִי אוּן יְרוּשַׁלְמִי, דוּרֶעכְלֶערְנֶען אַלֶע מִדְרָשִׁים, וְכוּ'. 'עָפָר': זַיין פוֹיל וֶוען עֶס קוּמְט צוּ טוּהְן אַן עֲבֵירָה. אוּן אַז אַ אִיד אַרְבֶּעט זִיךְ דָאס אוֹיס, וֶועט אִים לַייכְטְן דִי פִּיר אוֹתִיּוֹת פוּנֶעם שֵׁם הֲוָיָ"ה בָּרוּךְ הוּא, וָואס דָאס אִיז קֶעגְן דִי פִּיר יְסוֹדוֹת, אַזוֹיוִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן סז).

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן ע"ט): בְּרֶענְגְט דֶעם זוֹהַר הַקָדוֹשׁ (בְּרֵאשִׁית דַף כ"ז ע"א): אוֹיף דֶעם פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית ב, טו): '**וַיִּקַּח הֲוָיָ"ה אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם, וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן עֵדֶן**', דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶענוּמֶען אָדָם הָרִאשׁוֹן אוּן אִים אַרַיינְגֶעלֵייגְט אִין גַן עֵדֶן. פְּרֶעגְט דֶער זוֹהַר הַקָדוֹשׁ, פוּן וואוּ הָאט עֶר אִים גֶענוּמֶען? עֶנְטְפֶערְט דֶער זוֹהַר הַקָדוֹשׁ: עֶר הָאט אִים אַרוֹיסְגֶענוּמֶען פוּן זַיינֶע פִּיר יְסוֹדוֹת, אוּן אִים אָפְּגֶעשֵׁיידְט פוּן דִי תַּאֲווֹת וָואס קוּמֶען אַרוֹיס פוּן דִי פִּיר יְסוֹדוֹת, כְּדֵי - '**לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ**', עֶר זָאל מְקַיֵּים זַיין אַלֶע תַּרְיַ"ג מִצְווֹת וְכוּ'. קוּמְט אוֹיס אַז דֶער גוּף פַארְדֶעקְט דִי נְשָׁמָה, אָבֶּער אַז אַ מֶענְטְשׁ אַרְבֶּעט

אוֹיס דֶעם גוּף, אוּן עֶר וֵוייסְט אַז דֶער גוּף אִיז אוֹיכֶעט דֶער בַּאשֶׁעפֶער, אוּן עֶר מַאכְט אִיבֶּער דֶעם גוּף, אַז דָאס זָאל אוֹיךְ וֶוערְן אַ כְּלִי פַאר דִי נְשָׁמָה, אַזוֹיוִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן כ"ב): אוֹיפְן פָּסוּק (יְשַׁעְיָה נח, ז): **וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם**, זָאלְסְט נִישְׁט בַּאהַאלְטְן פוּן דַיין גוּף אֱלֹקוּת. דֶעמָאלְטְס זֶעהְט עֶר שׁוֹין אֲפִילוּ פוּן זַיין גוּף דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אַזוֹיוִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (אִיּוֹב יט, כו): **וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלֹקַי**, פוּן מַיין פְלֵיישִׁיגְן קֶערְפֶער זֶעה אִיךְ אוֹיךְ דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

וֶועגְן דֶעם אַז אַ מֶענְטְשׁ נֶעמְט אִין זִיךְ אַרַיין דֶעם בַּאשֶׁעפֶער אוּן עֶר וֵוייסְט אַז וָואס עֶר זֶעהְט אוּן הֶערְט אוּן שְׁפִּירְט אוּן רֶעדְט אַלֶעס אִיז נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער, דֶעמָאלְטְס אִיז עֶר שׁוֹין נִישְׁט אִין כַּעַס, אוּן עֶר רֶעדְט שׁוֹין נִישְׁט וָואס מֶען דַארְף נִישְׁט, אוּן גְלוּסְט שׁוֹין נִישְׁט צוּ שְׁלֶעכְטְס, אוּן עֶר אִיז שׁוֹין נִישְׁט צוּבְּרָאכְן. אוּן אֲפִילוּ עֶר הָאט נָאךְ פַארְשִׁידֶענֶע צָרוֹת, וֵוייסְט עֶר אַז דָאס קוּמְט אִים וַוייל עֶר הָאט נֶעבֶּעךְ אַזוֹיפִיל גֶעזִינְדִיגְט רַחֲמָנָא לִצְלָן, אוּן עֶר

נֶעמְט דָאס אָן פַאר כַּפָּרוֹת עֲווֹנוֹת, אוּן אַז עֶר זָאל מִיט דֶעם אָפְּקוּמֶען, אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט פוּן צַדִיקִים (אַגְרָא דְפִּרְקָא, אוֹת קכד): וֶוען עֶס גֵייט אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ אִיבֶּער עֶפֶּעס אַ צָרָה, זָאל עֶר זָאגְן דֶעם פָּסוּק (תְּהִלִים כה, יח): **רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל חַטֹּאותָי**, אוּן דֶעמָאלְטְס אִיז מֶען אִים מוֹחֵל אַלֶע עֲווֹנוֹת, וַוייל עֶר אַנֶערְקֶענְט אַז אַלֶעס אִיז פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

אוּן אַז מֶען אִיז זוֹכֶה צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוֹיף אִידִישׁ, וַוייל מֶען גְלֵייבְּט אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז דָא, אוּן עֶר הֶערְט מִיךְ אוֹיס יֶעדֶעס וָוארְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן ס"ב), אִיז דָאס דָאךְ דֶער גְרֶעסְטֶער תַּעֲנוּג, אוּן מֶען אִיז מַמְשִׁיךְ אוֹיף זִיךְ אַלֶע יְשׁוּעוֹת, וֶועגְן דֶעם אַז אַ מֶענְטְשׁ גֶעוואוֹינְט זִיךְ צוּ צוּ בֶּעטְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער יֶעדֶע זַאךְ וָואס עֶר דַארְף הָאבְּן, וֶועט עֶר זֶעהְן אַז עֶר וֶועט גֶעהָאלְפְן וֶוערְן, אוּן אֲפִילוּ אַ מֶענְטְשׁ זֶעהְט אַז עֶר הָאט גֶעבֶּעטְן, אוּן עֶר אִיז נִישְׁט גֶעהָאלְפְן גֶעוָוארְן, זָאל עֶר נִישְׁט אוֹיפְגֶעבְּן נָאר וַוייטֶער בֶּעטְן, אַזוֹיוִוי חַזַ"ל זָאגְן (בְּרָכוֹת דַף לב ע"ב): אוֹיף דֶעם פָּסוּק (תְּהִלִים כז, יד): **קַוֵּה אֶל ה' חֲזַק וְיַאֲמֵץ**

לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה׳, אוֹיב אַ מֶענְטְשׁ הָאט מִתְפַּלֵל גֶעוֶוען, אוּן עֶר זֶעהְט אַז עֶר נָאכְנִישְׁט גֶעהָאלְפְּן גֶעוָוארְן, דַארְף עֶר נָאכְאַמָאל בֶּעטְן אוּן נִישְׁט מִיד וֶוערְן. אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זַיין אַזוֹי שְׁטַארְק בַּיים בֶּעטְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אַז עֶר זָאל נִישְׁט נָאכְלָאזְן בִּיז ווילַאנְג דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט אִים דָאס גֶעבְּן (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב׳ סִימָן קב), פּוּנְקְט אַזוֹיוִוי אַ קְלֵיין קִינְד וָואס עַקְשֶׁנְ׳ט זִיךְ אַיין אוּן וֵויינְט אָן אוֹיפְהֶער בִּיז מֶען גֶעט אִים נָאךְ וָואס עֶר דַארְף.

דֶער הֵיילִיגֶער בַּארְדִיטְשׁוּבֶער רָב זי״ע הָאט אֵיינְמָאל בַּיים דַאוֶוענֶען זִיךְ אָפְּגֶעשְׁטֶעלְט בַּיי דִי וֶוערְטֶער: בּוֹרֵא רְפוּאוֹת, אוּן דָאס אִיבֶּערְגֶעזָאגְט אֵיינְמָאל אוּן נָאכְאַמָאל, אָן אַן אוֹיפְהֶער, אִיז מֶען אַרַיין צוּ זַיין רֶבִּי׳ן דֶער הֵיילִיגֶער מַגִיד פוּן מֶעזְרִיטְשׁ זי״ע, פַארְצֵיילְן אַז זַיין תַּלְמִיד אִיז גֶעבְּלִיבְּן שְׁטֵיין בַּיי: בּוֹרֵא רְפוּאוֹת, אוּן קֶען נִישְׁט גֵיין וַוייטֶער, הָאט זִיךְ דֶער גְרוֹיסֶער מַגִיד זי״ע אָנְגֶערוּפְן: מִן הַסְתַּם הָאט עֶר צוּגֶעזָאגְט פַאר אַ אִיד צוּ פּוֹעֵלְ׳ן אַ רְפוּאָה, אוּן עֶר זֶעהְט אַז עֶס אִיז דָארְטְן דָא שְׁוֶוערֶע דִינִים

וְכוּ׳, הָאט דֶער הֵיילִיגֶער מַגִיד אוֹיסְגֶעפִירְט אוּן גֶעזָאגְט: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, דוּ וֵוייסְט דָאךְ אַז מַיין ׳לֵוִי יִצְחָק׳ וֶועט דִיר נִישְׁט אָפְּלָאזְן, גֶעבּ אִים נָאךְ! פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַז דֶער אִיד אִיז אַוַדַאי גֶעהָאלְפְן גֶעוָוארְן מִיט אַ יְשׁוּעָה. דָאס דַארְף אַ יֶעדֶער אִיד וִויסְן, נִישְׁט אָפְּלָאזְן אוּן נִישְׁט מִיד וֶוערְן צוּ בֶּעטְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער דִי יְשׁוּעָה וָואס עֶר דַארְף.

אָבֶּער דֶער סִיבָּה פַארְוָואס אַ מֶענְטְשׁ בֶּעט נִישְׁט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִיז וַוייל עֶר וִויל שְׁלֵימוּת, עֶר וִויל אַ פֶּעלְד, עֶר וִויל אַ שָׁעָה וְכוּ׳, אוּן עֶר כַאפְּט נִישְׁט אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז דָא מִיט אִים, אוּן יֶעדֶע אֵיינְצִיגֶע וָוארְט וָואס עֶר רֶעדְט צוּ אִים אִיז אַ מוֹרָא׳דִיגֶע הַצְלָחָה, אוּן עֶר קֶען שְׁטֶענְדִיג אַרוֹיסְכַאפְּן נָאךְ אַ וָוארְט אוּן נָאךְ אַ וָוארְט, אוּן בֶּעטְן אוֹיף אַלֶעס וָואס עֶר דַארְף.

אוּן דָאס עֶרְשְׁטֶע דַארְף מֶען בֶּעטְן אוֹיף אֵיין זַאךְ – וָואס אוֹיבּ מֶען הָאט דָאס, הָאט מֶען שׁוֹין אַלֶעס – אוּן דָאס אִיז: שִׂמְחָה! וַוייל אַז מֶען אִיז פְרֵיילִיךְ, הָאט מֶען שׁוֹין אֱמוּנָה אוּן בִּטָחוֹן, מְמֵילָא הָאט מֶען שׁוֹין

תְּפִלָּה, אוּן מֶען לֶערְנְט שׁוֹין דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, וֶועגְן דֶעם זָאל אַ מֶענְטְשׁ נָאר בֶּעטְן: 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אִיךְ זָאל זַיין פְרֵיילִיךְ'! וַוייל יֶעדֶער מֶענְטְשׁ צִיעֶט אִים צוּ עַצְבוּת, וָואס דָאס בְּרֶענְגְט אִים נָאכְדֶעם צוּ כַּעַס, אוּן כַּעַס בְּרֶענְגְט אִים צוּ מַחְלוֹקֶת, אוּן נָאכְדֶעם הָאט עֶר שׁוֹין נִישְׁט קַיין צַייט צוּ לֶערְנֶען, אוּן אַזוֹי צִיעֶט אֵיין שְׁלֶעכְטֶע מִדָה דָאס אַנְדֶערֶע, וָואס אַלֶעס הָאט זִיךְ אָנְגֶעהוֹיבְּן פוּן נִישְׁט זַיין פְרֵיילִיךְ, וֶועגְן דֶעם דִי עֶרְשְׁטֶע מִדָה אוֹיף וָואס מֶען דַארְף בֶּעטְן (עַיֵין לִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן נ"ב), אִיז אַרוֹיסְצוּגֵיין פוּן עַצְבוּת.

ה.

דֶער מֶדְרָשׁ דִי וָואךְ בְּרֶענְגְט (בְּרֵאשִׁית רַבָּה א, טו): אַ מַחְלוֹקָה צְוִוישְׁן שַׁמַאִי אוּן הִלֵל; שַׁמַאִי זָאגְט: דִי הִימְל אִיז בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן קוֹדֶם, הִלֵל זָאגְט: דִי עֶרְד אִיז בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן קוֹדֶם, זָאגְט רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי: אִיךְ וואוּנְדֶער זִיךְ אוֹיף שַׁמַאִי אוּן הִלֵל, וָואס הָאבְּן זֵיי אַזַא מַחְלוֹקֶת?! נָאר דִי הִימְל מִיט דִי עֶרְד אִיז אִינְאֵיינֶעם בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן, אַזוֹיווִי אַ טָאפּ מִיט אַ דֶעקְל. דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין וָואס הָאט דָא

רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי אוֹיפְגֶעטוּעֶן? נָאר זֵייעֶר מַחְלוֹקָה אִיז גֶעוֶוען: שַׁמַּאִי הָאט גֶעהַאלְטְן אַז אַ מֶענְטְשׁ דַארְף נָאר וֶועלְן 'רוּחְנִיוּת', וָואס דָאס אִיז 'שָׁמַיִם'; אוּן הִלֵל הָאט גֶעהַאלְטְן אַז אֲפִילוּ אַ מֶענְטְשׁ אִיז אִין 'גַּשְׁמִיּוּת', וָואס דָאס אִיז 'אֶרֶץ', אִיז עֶר חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן מֶען דַארְף אִים פַארְשְׁטֵיין.

חַזַ"ל פַארְצֵיילְן (שַׁבָּת לא ע"א): אַז אַ גוֹי אִיז גֶעקוּמֶען צוּ שַׁמַּאִי אַז עֶר זָאל אִים מְגַייר זַיין, אוּן אוֹיסְלֶערְנֶען נָאר 'תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב', הָאט עֶר אִים אַרוֹיסְגֶעטְרִיבְן, אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען צוּ הִלֵל, אוּן הִלֵל הָאט אִים מְגַייר גֶעוֶוען, אוּן דִי עֶרְשְׁטֶע טָאג הָאט עֶר אִים אוֹיסְגֶעלֶערְנְט דִי אוֹתִיּוֹת א-ב-ג-ד אוֹיפְן סֵדֶר, דֶעם קוּמֶענְדִיגְן טָאג הָאט עֶר אָנְגֶעהוֹיבְן פַארְקֶערְט, ת-ש-ר-ק, הָאט עֶר גֶעפְרֶעגְט: רֶבִּי, אִיר הָאט מִיר דָאךְ נֶעכְטְן גֶעזָאגְט: א-ב-ג-ד אוּן הַיינְט זָאגְט אִיר מִיר פַארְקֶערְט?! הָאט אִים הִלֵל גֶעעֶנְטְפֶערְט: נֶעכְטְן הָאסְטוּ מִיר גֶעגְלֵייבְּט, גְלֵייבּ מִיר הַיינְט אוֹיךְ! הָאסְט

מִיר גֶעגְלֵייבְּט מִיט תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, זָאלְסְטוּ מִיר גְלֵייבְּן אוֹיף תּוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה אוֹיךְ.

נָאךְ אַ מַעֲשֶׂה אִיז גֶעוֶוען, עֶס אִיז גֶעקוּמֶען אַ גוֹי צוּ שַׁמַאי עֶר זָאל אִים מְגַייר זַיין אוּן אִים אוֹיסְלֶערְנֶען דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה וֶוען עֶר שְׁטֵייט אוֹיף אֵיין פוּס, הָאט אִים שַׁמַאי אַוֶועקְגֶעשְׁטִיפְּט מִיט אַ שְׁטֶעקְן וָואס מֶען מֶעסְט בַּיים בּוֹיעֶן; אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען צוּ הִלֵל, הָאט עֶר אִים מְגַייר גֶעוֶוען אוּן עֶר הָאט אִים גֶעזָאגְט: ׳דְעָלָךְ סָנִי לְחַבְרְךְ לֹא תַעֲבִיד׳, וָואס דִי הָאסְט פַיינְט אַז מֶען טוּט פַאר דִיר, זָאלְסְטוּ נִישְׁט טוּעֶן פַאר אַן אַנְדֶערְן. דָאס אִיז דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה, אוּן דָאס אִיבֶּערִיגֶע אִיז נָאר אַ פֵּירוּשׁ אוֹיף דֶעם, אוּן דָאס גֵיי לֶערְן.

זֶעהְט מֶען פוּן דֶעם אַז שַׁמַאי הָאט נָאר גֶעוָואלְט שְׁלֵימוּת אוּן רוּחְנִיוּת, אוּן הִלֵל הָאט גֶעהַאלְטְן, אַז וִויבַּאלְד דִי מֶענְטְשְׁן זֶענֶען בַּאשַׁאפְן גֶעוָוארְן דָא אוֹיף דֶעם גַשְׁמִיוּת׳דִיגְן וֶועלְט, דַארְף מֶען זִיךְ אַרָאפּ לָאזְן אוּן הָאבְּן גֶעדוּלְד צוּ זֵיי, קוּמְט אָבֶּער רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי, אוּן זָאגְט אַז דֶער שְׁלֵימוּת אִיז

צַאמְצוּשְׁטֶעלְן רוּחְנִיוּת מִיט גַּשְׁמִיּוּת, וַוייל דָאס אִיז אֵיין זַאךְ אוּן עֶס גֵייט אִינְאֵיינֶעם.

דָאס אִיז דֶער גַאנְצֶער גִילוּי פוּן דֶער זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ, וָואס רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאִי הָאט גֶעזָאגְט (נָשֹׂא דַף קכ״ד ע״ב): אַז מִיט דֶעם סֵפֶר וֶועט מֶען אַרוֹיסְגֵיין פוּן גָלוּת. אוּן אוֹיף דֶעם אִיז גֶעבּוֹיעֶט דִי גַאנְצֶע כִּתְבֵי אֲרִיזַ״ל, בִּיז נָאכְדֶעם אִיז גֶעקוּמֶען דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע, אוּן דָאס מֶער מַסְבִּיר גֶעוֶוען אוּן אַרָאפְּגֶעבְּרֶענְגְט, אוּן דָאס אִיז וָואס דִי תּוֹרָה זָאגְט: בְּרֵאשִׁית בָּרָ״א אֱלֹקִי״ם אֵת הַשָּׁמַיִ״ם וְאֵת הָאָרֶ״ץ, דֶער בַּאשֶׁעפֶער הָאט בַּאשַׁאפְן גְלַייךְ בֵּיידֶע צוּזַאמֶען, (וְעַיֵּין בַּסֵּפֶר אוֹר הַגָּנוּז שֶׁמְּגַלֶּה סוֹדוֹת הַתּוֹרָה עַל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אהו״ה, שֶׁהוּא הר״ת שֶׁל אֵ׳ת הַ׳שָּׁמַיִם וְ׳אֵת הָ׳אָרֶץ, וְהוּא גִימַטְרִיָּא טוֹ״ב).

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְן אִיךְ זָאל זַיין גֶעזוּנְט אוּן שְׁטַארְק, אוּן אִיךְ בֶּעט אַייךְ אִיר זָאלְט מִתְפַּלֵל זַיין פַאר מִיר, וַוייל אִיךְ בִּין זֵייעֶר זֵייעֶר

שְׁוַואךְ, אוּן דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְּן מֶען זָאל שׁוֹין אִינְאֵיינֶעם קֶעגְן גֵיין מָשִׁיחַ צִדְקֵינוּ אָמֵן.

~תַּם וְנִשְׁלַם שֶׁבַח לָאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם~